

A vizualitásnak és a környezettudatos szemléletnek mint innovációs értéknek a térnyerése a kézműves-iparművészetben

A 2018. ÉVI KOZMA LAJOS-ÖSZTÖNDÍJASOK BESZÁMOLÓ KIÁLLÍTÁSA A SZENTENDREI ÚJMŰHELY GALÉRIÁBAN

A Kozma Lajos kézműves-iparművészeti ösztöndíjat évente tíz 35 év alatti, önálló alkotótevékenységet folytató, saját vállalkozást építő vagy friss egyetemi diplomával rendelkező, pályakezdő iparművész nyerheti el. Az ösztöndíjra évente kell pályázni, és a támogatás maximum háromszor nyerhető el. A legkiválóbb pályázók lehetőséget kapnak arra, hogy választott témáikban 12 hónapon át intenzíven kutassanak, innovatív kísérleteket folytassanak, ötleteiket eladható termékekkel fejlesszék, saját márkát építsenek, vagy magasabb szintre emeljék kézműves-iparművészeti vállalkozásukat.

A nyertes művészek az ösztöndíj időtartama alatt készült munkáikat beszámoló kiállításon mutatják be, ami kiemelkedő jelentőségű eseménynek számít a hazai iparművészeti életben. Ennek megfelelően a beszámoló tárlat 1994-ig a Tölgyfa Galériában, ezt követően a Moholy-Nagy László formatervezési ösztöndíjasokéval együtt az Iparművészeti Múzeumban kapott méltó helyet és kiemelt figyelmet. A múzeum felújítása óta azonban nincs állandó helye, s évről évre egyre távolabbra kerül a főváros legfontosabb művészeti központjaitól. E nemkívánatos helyzeten átmenetileg javíthat, hogy az idei évben az ösztöndíjat kezelő MANK (Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft.) által működtetett szentendrei ÚjMűhely Galéria (korábban Műhely Galéria) lett a tárlat helyszíne. A galéria ugyan

Budapesten kívül van, de jól bejárattott, a turisták által is látogatott kiállítóhely, mely tömegközlekedési eszközökkel könnyen és gyorsan elérhető.

A Kozma-ösztöndíjasok idei beszámoló tárlatán a többször pályázatot nyert művészek közül Kóródi Zsuzsanna, Pápai Lilla és Mitter Anna Róza alkotásait láthatjuk.

Kóródi Zsuzsanna munkáival egyre gyakrabban találkozunk fontos hazai és külföldi képzőművészeti tárlatokon és nemzetközi művészeti vásárokon (például

MITTER Anna Róza: Zeroupre táskakollekció – utazó- és válltáska
 Anna Róza MITTER: Zeroupre bag collection – valise and shoulder bag
 2018, marhabőr, utazótáska: 22x49x18 cm, válltáska: 18x19x5 cm
 Fotó: Mitter Anna Róza

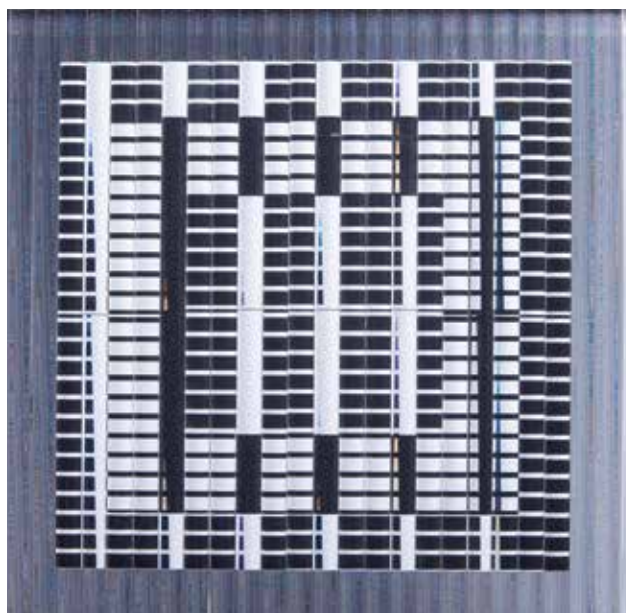
London, Houston, Chicago, Strasbourg, Brüsszel, Párizs stb.). Az üvegtervezőként végzett, képzőművészként tevékenykedő fiatal alkotó az első ösztöndíj elnyerését megelőzően saját technikát fejlesztett ki, melynek bravúros alkalmazása bárki számára azonnal szembeötlik műveinek megtekintésekor. Optikai üveggel, rácsrendszerrel, vonalszerkezettel, színekkel és hagyományos üvegtechnikai eljárásokkal dolgozik. Művészete az op-art, a kinetikus művészet és a konkrét művészet legújabb törekvéseihez kapcsolható. Ösztöndíjasként az első évben az erőteljes szín- és komplementer kontrasztok és végtelen variációs lehetőségeik kibontása; a második évben a LED-technikával elérhető gazdag színhatások és a fekete-fehér közötti finom tónusok, valamint a vonalszerkezetek változtatásával – például torzítás, elmozdítás, elforgatás, tükrözés – generálható különleges effektusok foglalkoztatták. Megőrizve korábbi kompozícióinak fő alkotóelemeit és formavilágát, a harmadik évben a művész új formai kísérletekbe kezdett. Kompozícióiban rácsrendszereinek invert verzióját, illetve grafikai

vonalrendszerének a tükörképét és eltolt, gazdag változatait kombinálva pozitív-negatív effektusokat olvaszt egybe, illetve választ szét. Legutóbbi műveiben új mintaként jelentkezik a végtelen szalagmotívum. További új elem a kompozícióknak a korábbinál nagyvonalúbb és szabadabb ritmikái és aritmetikai felosztása és a vonalszerkezetek változatos lépték- és ritmusváltása, ami képeinek zenei hatást kölcsönöz. Műveiben a megsokszorozással, összevonással, a fény, illetve a forma kivonásával szokatlan irizáló hatásokat ér el, vagy old fel. A változékonyság érzetét felfokozó, egyszerűnek tűnő, ugyanakkor egyre bonyolultabb konstrukciókat alkot, melyek a néző minimális elmozdulása esetén is meglepő és lebilincselő optikai és esztétikai élményt nyújtanak. Kóródi Zsuzsa 2017-től a Viltin Galéria alkotóközösségének a tagja, 2018-tól a Magyar Üvegművészeti Társaság elnöke.

Pápai Lilla és Mitter Anna Róza textil- és divattervező művészek munkásságának közös ismertetőjegye a fenntarthatóság, a hulladékmentes gyártás és a hordhatóság kiemelt szempontként való kezelése. Mindketten organikus anyagokat használnak, s az első Kozma-ösztöndíj elnyerése előtti évben kezdtek el saját márkát építeni. További közös jegy, hogy sokdarabos kollektívokban gondolkodnak, melyek következetesen épülnek egymásra, és jól variálhatók egymással. Ruháik hordhatóak, kényelmesek, kellemes tapintásúak – olyan kis szériás kézműves művészeti termékek, melyek viselőik környezettudatos magatartását erősítik, és követendő példaként állítják eléink: ökotudatos szemléletet közvetítenek.

FAZEKAS Veronika: Destroy ReLamella – fülbevaló
 Veronika FAZEKAS: Destroy ReLamella – earring
 2018, hullámkarton, aranyozott ezüst, sárgarézreszelék, lézervágott, 5x1 cm
 Fotó: Hegyháti Réka

KÓRÓDI Zsuzsanna: Grid VIII.
 Zsuzsanna KÓRÓDI: Grid VIII
 2018, ragasztott, csiszolt, polírozott üveg és UV-nyomat, 35x35 cm
 Fotó: Kóródi Zsuzsanna

◀ **NAGY Krisztina: Vintage bőrnadrágból
újrahasznosított, lézervágott bőr hátizsák**
Krisztina NAGY: Leather rucksack recycled
(laser-cut) from vintage leather trousers
2018, 41x36x10 cm
Fotó: Nagy Krisztina

**NAGY Krisztina: Vintage bőrkabátból
lézervágott bőr borítektáska**
Krisztina NAGY: Leather clutch bag
laser-cut from a vintage leather coat
2018, 20x25x5 cm
Fotó: Nagy Krisztina
∨

KALICZ-MÉSZÁROS Klára: Lélekkérgék – férfiöltözék | Klára KALICZ-MÉSZÁROS: Soul crusts – man's outfit | 2018, textil, fém
Fotó: Udvardi Attila

Pápai Lilla az iparilag előállított nemezt és a jacquard-szövött, valamint átlapolt bordás- és bal-bal kötésű pamutot, gyapjút, továbbá az organikus bőr alapanyagot választotta WYHOYS márkája megalapozásához. Az első ösztöndíjas évben a saját fejlesztésű, kézi készítésű nemez alapanyagának ipari előállíthatóságát és a kötéstechnikáknak a szabásminták befoglaló formáját követő, hulladékmentes alkalmazását oldotta meg. A nemezből letisztult formavilágú, egyszerű szabású kabátokat és organikus bőrrrel kombinált minitáskakollekciót, a kötött anyagokból pulóvereket, a hulladékokból pedig márkajelző címkéket, gombokat, ruhaakasztókat készített. Első kollekciójának fontos ismertetőjegye ruháinak az olajszenyeződés jelenségére reflektáló, foltos mintája. Pápai Lilla a második évben kollekciója

bővítése mellett a hulladékok hasznosításának további lehetőségeivel és gyártási technológiáival kísérletezett. Harmadéves ösztöndíjasként egy tavaszi–ősz felöltő, és egy gyermekkollekciót készített. Mintaként ezúttal állatmenhelyeken kiválasztott kutyákról készült rajzokat használt, hogy ruháival az állattartáshoz elengedhetetlen felelősségteljes magatartásra figyelmeztessen. Eddigi színvilága újabb színnel és tónusértékekkel, kollekciója varrott ruhákkal bővült.

Mitter Anna Róza kétszeres ösztöndíjas textiltervező művész. *Zeroupre* márkaépítő projektjét rendkívüli következetességgel valósította meg. Az első évben alapos kutatást végzett a témájába tartozó szabásminták megismerésére, majd elkészítette első kollekcióját.

JUHOS Janka: JUJJ Jewellery – eljegyzési gyűrű és jeggyűrűpár, Diamond Set
Janka JUHOS: JUJJ Jewellery – engagement ring and pair of wedding rings, Diamond Set

2018, fehérarany, gépi vésés
Fotó: Kovács Tamás Sándor

JUHOS Janka: JUJJ Jewellery – eljegyzési gyűrű és jeggyűrűpár, Pearl Set
Janka JUHOS: JUJJ Jewellery – engagement ring and pair of wedding rings, Pearl Set | 2018, rozéarany, gépi vésés

Fotó: Kovács Tamás Sándor

TENGELY Nóra: Brass | Nóra TENGELY: Brooch
2018, színterezett sárgaréz, ametiszt, forrasztott lánc, 10x4x1,5 cm
Fotó: Piti Marcell

TENGELY Nóra: Brass | Nóra TENGELY: Brooch
2018, 926-os ezüst, pala, forrasztott lánc, 7x5x1,5 cm
Fotó: Piti Marcell

RUZICSKA Tünde: Flow étkezéslet | Tünde RUZICSKA: Flow dinner service
2018, porcelán és kőedény, szeladonmáz, kézzel épített és korongozott, gázredukciós égetés 1300 °C-on
 Fotó: Fejér János

Ezt követően továbbgondolta korábbi formai és gyártástechnológiai felvetéseit, és megalkotta *Ready to wear* kapszulkollekcióját, melynek minden egyes darabja vagy száz százalékban hulladékmentesen, vagy minimális hulladék keletkezésével készült. Kísérletezései középpontjában a szabásminták variálhatósága és a ruhadarabok újszerű formai megoldása állt. Öltözékei elegánsak, formabontóak, de nem extrémek. Az alapanyag kiváló minősége és ruháinak különleges, igényes megformálása a finom pasztellszínek használatával kiegészülve felerősítik a puhaság, finomság, melegség, lágyág érzetét – az anyagok minőségéhez tartozó és a nőiesség fogalmához kapcsolt jellemzőket. Szabásmintái rendkívül egyszerűek, mégis kellően rafináltak: a varrások, szabászati vonalak száma minimális, a viseletek mégis szabottnak tűnnek. A művész precizitását és professzionalizmusát igazolja, hogy a szabásmintákban rejlő összes formavariációt megvalósította. Az így szerzett tudás vezette el őt a második évben táskakollekciójára, s hozzá egy új szabásmintarendszer megalkotásához, ahol a fő cél a szabálytalan bőr alapanyag minimális vagy zéró hulladékvesztését eredményező szabása volt. Mindemellett a hulladékhasznosítással is hosszasan foglalkozott.

Kalicz-Mészáros Klára textiltervező iparművész *Lélekkérgék* című, új kollekciót készített. A színházi jelmeztervezőként tapasztalatokat szerzett művész ezúttal mindennapi használatra tervezett olyan öltözékeket, amelyekben tükröződik modern társadalmunk egyik aggasztó problémája, az elhidegülés és elidegenedés térnyerése. Kollekciójára, mellyel a tradíciók iránti tiszteletét is ki szeretné fejezni, a várható jövőt vetíti elénk, melyben az öltözékeknek meg kell majd óvniuk a viselőiket az illetéktelen vagy agresszív közeledéstől. Férfi- és női ruháira középkori lemezvérték alapelemeire és az agresszív közeledést elhárító, éles védelmi eszközökre egyaránt emlékeztető fémotívumokat – szarvakat, tuskákat – applikált. Úgy véli, emocionális jégkorszak közeledik, melyben az emberi kapcsolatok még inkább eldurvulnak. Öltözetein a vágó-

és szűrőeszközöket szimbolizáló fémlapokat ugyanoda helyezi, ahova a múltban a magyar ünnepi népviseletek színes hímzései kerültek, vagy ahol az őslények erős testpáncélt fejlesztettek ki. Női ruháihoz fejdísz is készített, szembeállítva a pártát a jövőbeni női fejevével. A szokatlan és erősen kontrasztos képzettársításokkal a művésznak az a célja, „hogy az öltözetek látványa az emberek lelkébe hatoljon, figyelmüket ráirányítsa saját törekényeségükre, védelmezni kívánt pszichéjükre”. (Kalicz-Mészáros Klára év végi beszámolója, 2018)

Nagy Krisztina textiltervező öltözékkiegészítőkből és a táskáiban hordható egyéb kiegészítőkből álló termékkínálatát újrahasonosított bőrruházatból teremti meg. Munkája az azonos típusú tárgyak 10–20 példányos gyártásához szükséges közvetlen tapasztalatszerzésre, továbbá az eltérő vastagságú és minőségű, használtbőr anyagok formálhatóságára, valamint egy nagy méretű laptoptáskatípus megalkotására irányult. Utóbbi hét színben valósította meg. Emellett hátizsákokat és övtáskákat is készített.

Fazekas Veronika fémműves tervezőművész a *Lamella* nevű kollekciójának továbbfejlesztésére vállalkozott (*ReLamella-projekt*). Ékszereihez különféle minőségű papírokat és hullámkartonokat használt, melyekbe eltérő anyagokat, például gyöngyöt applikált az anyag sajátosságaira, átláthatóságára, vagy áttetszőségére, és a lamellák elmozdulásával keletkező moaré-jelenségre építve. A formaötletek és variációik termékfejlesztésén túl a művész az alapanyagok tartósításával, a geometriai formák kiiktatásával és új anyagválasztásokkal (például a papír melletti fólia, plexi, géz, újság, könyv, papír zsebkendő, gyöngy, Swarovski kristály), valamint az anyagok roncsolásával kísérletezett. Tárgyai elsősorban fülbevalók, brossok, és néhány karkötő. Formáit felbontotta, hogy azok szabadabb összekapcsolásával fülbevalóit mozgathatóvá tegye. A karkötők optimális mérete is sokat foglalkoztatta. A témafelvetések megválaszolása számára még nem fejeződött be, az új felismerések, felfedezések mentén tovább folytatható a megkezdett munka.

RÉVÉSZ Eszter: Kortárs tradíció
Eszter RÉVÉSZ: Contemporary tradition
2018, szövött szőnyeg, 152x62 cm
Fotó: Tarján Gergely

Tengely Nóra ékszertervező művész is alternatív anyagokkal, valamint új foglalási módokkal kísérletezett. A tokos, karmos és angol foglalás mellett az anyag tulajdonságaira épített; új, alternatív lehetőségek érdekelték, és a lánc jelentését, méretbeli változtatásával járó formai és köfoglalási konzekvenciáit gondolta át. Munkáiban a test és a lánc léptékviszonyát elemezte, s a tanulságokat felhasználta új ékszertárgyai megalkotásához. Ezek mérete az egészen aprótól a szokatlanul nagy méretig terjed, ezért többféle karkötőt és nyakláncot készített, melyekbe többféle módon köveket foglalt be. Sorozatában erős hangsúlyt kapott a láncszemek és a kövek egymáshoz való aránya és formája is. Munkái megalkotásához a fazettált, hagyományos csiszolású kövek mellett szabálytalan, természetes állapotban talált nyers köveket – például pala, azurit, malachit, aragonit stb. – is használt. A szabályos és szabálytalan, geometrikus és organikus formavilágú alkotásait mozgó, merev és egy ponton mozgó láncelemekből állította össze. A koncentrált munka során számtalan új megoldás lehetőségét ismerte fel, melyek a sorozat többi darabjánál alkalmazott foglalások újragondolását és módosítását igényelték. A sokirányúvá vált munka két legfőbb tanulsága ez utóbbi felismerés, és az, hogy elkerülhetetlen a nagy méretek esetében a nemesfémeket kiváltó, új anyag használata. Sorozatában a láncszem funkcionális alapanyaggá vált.

Juhos Janka ötvösművész az eljegyzési és jeggyűrűk személyre szabott, egyedi megjelenésének lehetőségeit kutatta. A gyűrűk élének és palástjuk felületének plasztikai formálásával a fényben láthatóvá váló egyedi díszítésmódok lehetőségére bukkant. A gépi vésés technológiáját tanulmányozva gyűrűkollekcióihoz olyan vonalrendszereket tervezett, amelyekkel hangsúlyozhatta az elérni kívánt felületi fényhatást. A gilosminta és a moaré-jelenség által inspirált vektorgrafikák, a technológiai sajátosságok és az anyaghasználat szerves összehangolásával számtalan plasztikai tervként értelmezett mintát tervezett, melyekben a vonalak rajzolata, sűrűsége és mélysége kulcsfontosságú szerepet kapott. Hamar rájött, hogy a fényjáték a gyűrűkön akkor a leglátványosabb, ha a sűrűn barázdált felület vonalai mélyek, a vajat V alakú és fényes felületű. Kikísérletezte, hogy milyen szerszámmal érheti el ezt az eredményt, s tárgyai megalkotásához már az új ismereteket alkalmazta. A szerszámok, mintázatok mellett különböző anyagokat is tesztelt. Karikagyűrűihez a négyzetes keresztmetszetű véset használata mellett döntött, s többféle vonalrendszert dolgozott ki a sík és íves felületek díszítésére.

Ruzicska Tünde keramikumművész olyan egyedi, kis szériás kerámia tárgyegyüttes tervezését és megalkotását tűzte ki célul, mely a slow-life, slow-

design, mindfulness-szemléletet közvetíti és terjeszti. A 2016-ban készített, saját fejlesztésű *Áramlások* című tálsorozatának a felhasználóbarát szempontokat előtérbe helyező továbbgondolása és kiegészítése, a felületek megújítása foglalkoztatta. Olyan variálható készletet kívánt létrehozni, amelynek egyes darabjai külön-külön is jól használhatóak a különböző étkezési szituációkban, együtt azonban az otthon melegének és az ünnepeknek különleges hangulatot kölcsönöznek. Sorozatának geomorf formavilága az organikus és geometrikus elemek természetes összhangjából ered, ez művészetének elemi sajátossága. Magas tűzű porcelán alapanyagaihoz először régi receptek alapján kikevert, majd saját maga által kikísérletezett háromféle szeladonmázat használt. Új mázai új színlehetőségeket és felületi minőségeket eredményeztek, amit tesztelésekkel ellenőrzött, mivel kerámiatárgyait alkalmassá kívánta tenni a mai használatra: a mosogatógéppel való tisztításra és a rájuk helyezett étel mikrosütőben való felmelegítésére. A tesztelések eredményeinek kiértékelését követően elkészítette a kiállításon is látható prototípusokat és azok funkciók szerinti formaváltozatait, színvariánsait.

PÁPAI Lilla: Pulóver és nadrág | Lilla PÁPAI: Pullover and trousers
 2018, pulóver: organikus pamut, jacquard-kötés;
 nadrág: organikus pamut farmerszövet, varrott
 Fotós: Kecskés Márton

Műveit a kézműves-kivitelezés közvetlenségét és esetlegességeit hangsúlyozó formák, variációgazdagság, a szabályos és a szabálytalan ütköztetése és integrálása, a tradicionális mázak mai igényeknek való megfeleltetése, a hétköznapiakat ünneppé varázsoló változatos megjelenés és a finom színvilágból eredő természetes elegancia jellemzik.

Révész Eszter textiltervező művész alkotói törekvése Ruzicska Tündéhez áll legközelebb. Ő a szövés előállítható tradicionális minták modernizálására tett kísérletet. Belső terekbe szánt szőnyegkollekciójának darabjai kis méretűek: hogy a fiatalok is meg tudják venni első lakásuk díszítésére; hogy maradék fonalakat is felhasználhasson a szőnyegek elkészítéséhez; továbbá, hogy a szőnyegek többféle funkcióra is alkalmasak legyenek. A mintázásra használt zsinór (körkötött, pamutpertli) saját előállítású, a felvető- és a leszövőszál pamut szőnyegfonal. A kivitelezéshez a művész két teljesen hagyományos szövés technikát választott, melyeket átértelmezett. A tömörebb felületeken alkalmazott szedett szövésnél a mintát alakító lebegések helyét a nyüstbefűzéssel meghatározott hálón belül jelölte ki, ezzel lehetővé tette a lebegések méretének, egyben a minta léptékének a megnövelését. A másik alkalmazott technika a hagyományos tűre szedés vagy „bogyózás”. Itt az alapanyag méretének megváltoztatásával eltérő mértékű plaszticitásra nyílt lehetősége. A szőnyegek mintái népi hímzésekről és szöttesekről származó csillagos és geometrikus, madaras és virágos motívumok. A finomabb rajzolatúakhoz a művész a tűre szedett technikát, a tömörebb, plasztikusabb motívumokhoz a szedett szövést rendelte. A kompozíciók modern összhatását az ősi, képszerű és a modern művészetben megjelent, újabb kompozíciós megoldások szabad, a véletlenszerűséget is magába fogadó vegyítése, a kis szőnyegméreten belüli nagy lépték, a motívumok léptékváltása, a plaszticitással való játék és a hagyományos színvilágtól való eltérés biztosítja. Révész Eszter különleges színvilága tudatos színválasztás eredménye. A művész nem a színkontrasztok fokozására, hanem eltérő színhangulatok megteremtésére, harmonikus színhatásokra törekszik, hogy szőnyegei bármilyen enteriőrbe beilleszthetőek legyenek.

N. MÉSZÁROS Júlia

művészettörténész, a kiállítás kurátora

(A 2018. évi Kozma Lajos-ösztöndíjasok beszámoló kiállítása. ÚjMűhely Galéria, Szentendre, 2019. május 15. – június 16.)